

Banken bieden steun aan ondernemingen en particulieren

Isabelle Marchand

Director European Affairs/Director MarCom

Spokesperson

Febelfin

ABSTRACT

More than six months ago COVID-19 first appeared in Belgium, and we now know the virus won't go away any time soon. Apart from being a health crisis, the corona crisis also had a huge negative impact on the social and economic fabric of our country, often with devastating consequences for businesses and employees alike. An exceptional crisis calls for exceptional measures. This article offers an insight into the combined measures the financial sector, the National Bank of Belgium and the federal government have taken since mid-March to support both our society and economy in these challenging times

De coronacrisis heeft zich in maart van dit jaar voor het eerst laten voelen en is sindsdien niet meer weg te denken. De coronacrisis raakt ons land in al zijn facetten, het is niet alleen een gezondheidscrisis, maar raakt ook het sociale en economische weefsel van dit land. De ondernemerswereld wordt bijzonder hard getroffen, wat ertoe leidt dat heel wat sectoren en bedrijven door een moeilijke periode gaan. Vanzelfsprekend heeft dit ook een impact op de vele mensen die ze te werk stellen, waardoor de crisis ook veel particulieren persoonlijk treft.

Deze uitzonderlijke crisis vroeg om uitzonderlijke maatregelen. Midden maart hebben de federale regering, de Nationale Bank van België en de financiële sector de handen in elkaar geslagen om extra inspanningen te doen om de Belgische economie te ondersteunen en de mensen en bedrijven zoveel als mogelijk door deze moeilijke periode heen te loodsen. De banksector stond klaar om maximaal haar maatschappelijke rol op te nemen:

- Om te vermijden dat bedrijven, zelfstandigen en gezinnen die voor de coronacrisis geen financiële moeilijkheden hadden door de zware schok van de pandemie in moeilijkheden zouden komen, werd de mogelijkheid geboden om betalingsuitstel aan te vragen voor hun hypothecaire lening en/of ondernemingskrediet, en dit zonder dossierkosten.
- Bovendien werd voor ondernemingen ook een garantieregeling uitgewerkt om te voorkomen dat gezonde bedrijven overkop zouden gaan.

Vanaf midden mei werd ook nog, middels een tijdelijke wetswijziging, de mogelijkheid geboden om betalingsuitstel aan te vragen voor een consumentenkrediet.

De banken en de overheid waren zich dus heel snel bewust van de moeilijke situatie waarin zowel bedrijven als particulieren zich bevonden, en wilden hen zo goed als mogelijk ondersteunen en financieel begeleiden. Laten we hopen dat zoveel mogelijk mensen en bedrijven op deze manier alle kansen krijgen om deze turbulente periode zo goed als mogelijk door te komen en snel een stabiele financiële situatie kunnen terugvinden van zodra de coronacrisis is ingedijkt.

Hulp aan particulieren: betalingsuitstel voor hypothecair krediet & consumentenkrediet

Op 22 maart werd aangekondigd dat banken alles in het werk zouden stellen om particulieren financieel te ondersteunen wanneer zij in problemen zouden komen door de coronacrisis. De mogelijkheid werd geboden om betalingsuitstel aan te vragen van het hypothecair krediet voor maximum zes maanden. De banken rekenen hiervoor geen dossier- of administratieve kosten aan.

De praktische details van het betalingsuitstel werd in een charter gegoten.

Een betalingsuitstel van het hypothecair krediet in het kader van de coronacrisis hield in dat de kredietnemer gedurende maximaal 6 maanden (tot 31 oktober 2020) zijn / haar krediet (en dit zowel voor kapitaal als intresten) niet diende af te betalen. Nadat de periode van uitstel is afgelopen, hernemen de betalingen. De looptijd van het krediet wordt maximaal verlengd met de periode van het betalingsuitstel.

In juli werd beslist dat dit betalingsuitstel verlengd kon worden tot eind dit jaar, om bijkomende ademruimte te geven aan die gezinnen in financiële moeilijkheden. Voorwaarde was wel dat zij op het moment van de aanvraag van de verlenging nog steeds aan de voorwaarden voor het verkrijgen van het betalingsuitstel voldeden. Dit betekent dat men dus voor maximaal 9 maanden betalingsuitstel kon krijgen, tot eind dit jaar.

Wat waren nu die voorwaarden?

Een betalingsuitstel van het hypothecair krediet kon aangevraagd worden door particulieren die aan elk van deze 4 voorwaarden voldeden:

1. Het inkomen is gedaald of valt volledig weg door de coronacrisis door: tijdelijke of volledige werkloosheid; ziekte ten gevolge van COVID-19; sluiting van een zaak of overbruggingsmaatregelen.
2. Er was op datum van 1 februari 2020 geen betalingsachterstand op het hypothecair krediet waarvoor uitstel gevraagd werd.
3. Het hypothecair krediet is aangegaan op de enige woning en de hoofdverblijfplaats in België van de kredietnemer(s) (op het moment dat de aanvraag tot betalingsuitstel werd gedaan).
4. Op het moment van de aanvraag tot betalingsuitstel was het totaal roerend vermogen op zicht- en spaarrekeningen en in een beleggingsportefeuille bij de eigen of een andere bank kleiner dan 25.000 EUR. Pensioensparen werd hier niet in meegerekend.

Opmerkelijk was toch wel met dit betalingsuitstel dat voor het eerst de mogelijkheid werd geboden om ook de afbetaling van de interesten uit te stellen, en dus niet enkel het kapitaal. Wanneer de periode van uitstel achter de rug is, hernemen de betalingen aan een aangepaste maandlast omdat de uitgestelde interesten worden verrekend.

Maar de financiële sector heeft extra aandacht getoond voor diegenen die het zwaarst getroffen worden door de huidige crisis. Kredietnemers die een maandelijks gezinsinkomen hadden (na aftrek van hypothecaire lasten en consumentenkredieten) van minder dan 1.700 euro netto, konden betalingsuitstel opnemen zonder dat ze interesten op het betalingsuitstel zijn verschuldigd. De bank neemt deze kosten op zich.

En wat met consumentenkrediet?

Midden mei werd finaal beslist dat consumenten ook een betalingsuitstel zouden kunnen aanvragen voor pakweg hun autolening of de afbetaling van hun zonnepanelen. Daartoe moest een wetsvoorstel goedgekeurd worden.

De kredietnemer die uitstel van betaling vraagt, moest aan volgende voorwaarden voldoen:

- lijdt een inkomensverlies door de coronacrisis (hij / zij is bv. tijdelijk technisch werkloos, zijn / haar bedrijf is gesloten, ...);
- heeft geen betalingsachterstand van meer dan 1 maand op 1 april 2020;
- beschikt over minder dan 25.000 euro roerend vermogen.

Het betalingsuitstel, aan te vragen uiterlijk tot 31 juli, had betrekking op zowel kapitaal als interesten en kon gedurende maximaal 3 maanden opgenomen worden. Deze termijn kon bijkomend één maal verlengd worden met nogmaals maximum 3 maanden. Nadat deze periode van uitstel is afgelopen, hernemen de terugbetalingen.

Er worden geen dossier- of administratiekosten aangerekend. Wel zijn er interesten verschuldigd op de uitstelperiode. Deze worden verrekend op het einde van het krediet of worden verspreid over de resterende maanden.

Cijfers?

Het betalingsuitstel voor hypothecair krediet werd onmiddellijk massaal aangevraagd. Na 1 week stond de teller reeds op 40.000 verleende betalingsuitstellen door de Belgische banken. Eind april hadden er reeds meer dan 90.000 particulieren een betalingsuitstel gekregen. Per eind september waren de cijfers finaal, aangezien het niet langer mogelijk was om betalingsuitstel aan te vragen: sinds 31 maart 2020 hebben de banken 120.664 keer betalingsuitstel verleend aan particulieren voor hun hypothecair krediet. Het totale onderliggende kredietvolume bedraagt 12,6 miljard euro of gemiddeld 104.255 euro per krediet.

Tussen 20 mei en 31 juli 2020 konden particulieren ook betalingsuitstel aanvragen voor hun consumentenkrediet. Een dergelijk uitstel werd 7.537 keer verleend voor een onderliggend kredietvolume van 157,6 miljoen euro.

Hulp aan ondernemingen: betalingsuitstel voor ondernemingskrediet

Net zoals voor particulieren, heeft de financiële sector zich geëngageerd in maart 2020 om levensvatbare bedrijven en zelfstandigen die betalingsproblemen dreigden te ondervinden door de coronacrisis uitstel van betaling te geven tot en met 31 oktober 2020, en dit zonder aanrekening van dossier- of administratieve kosten.

Ook hier werden de praktische details van het betalingsuitstel in een charter gegoten.

Een betalingsuitstel van het ondernemingskrediet in het kader van de coronacrisis hield in dat de onderneming/organisatie gedurende maximaal 6 maanden geen aflossingen van kapitaal moet doen. De interesten blijven wel verschuldigd. Nadat de periode van uitstel is afgelopen, hernemen de betalingen. De looptijd van het krediet wordt verlengd met de periode van het betalingsuitstel. Met andere woorden: de kredietnemer zal maximaal 6 maanden langer zijn/haar krediet terugbetalen dan oorspronkelijk voorzien.

In juli werd beslist dat dit betalingsuitstel verlengd kon worden tot eind dit jaar, om bijkomende ademruimte te geven aan ondernemingen in financiële moeilijkheden. Voorwaarde was wel dat zij op het moment van de aanvraag van de verlenging nog steeds

aan de voorwaarden voor het verkrijgen van het betalingsuitstel voldeden. Dit betekent dat men dus voor maximaal 9 maanden betalingsuitstel kon krijgen, tot eind dit jaar.

Wat waren nu die voorwaarden?

Een betalingsuitstel van het ondernemingskrediet kon worden aangevraagd door niet-financiële ondernemingen, KMO's, zelfstandigen en non-profitorganisaties die aan elk van deze 4 voorwaarden voldeden:

1. De onderneming/ organisatie heeft betalingsproblemen door de coronacrisis: de omzet of activiteit daalt; er wordt volledig of deels beroep gedaan op tijdelijke of volledige werkloosheid; en/of de overheid heeft - in het kader van de indijking van het coronavirus - bevolen tot sluiting van de onderneming.
2. De onderneming/ organisatie is vast gevestigd in België.
3. De onderneming / organisatie had geen achterstal op haar lopende kredieten of bij de belastingen of sociale zekerheidsbijdragen op 1 februari 2020 of de onderneming had minder dan 30 dagen achterstal op haar lopende kredieten of bij de belastingen of sociale zekerheidsbijdragen op 29 februari 2020.
4. De onderneming / organisatie heeft bij alle banken aan haar contractuele kredietverplichtingen voldaan gedurende de laatste 12 maanden voorafgaand aan 31 januari 2020 en doorloopt geen actieve kredietherstructurering.

Openbare overheden konden geen betalingsuitstel aanvragen.

Een betalingsuitstel kon worden aangevraagd voor verschillende types van ondernemingskredieten:

- kredieten met een vast aflossingsplan
- kaskredieten
- vaste voorschotten

Leasing en factoring maakten geen deel uit van de overeenkomst die werd afgesloten. Een onderneming / organisatie kon uiteraard altijd op bilaterale basis met haar leasing- of factoringmaatschappij contact opnemen om na te gaan op welke manier een oplossing kon worden geboden.

Cijfers?

Ondernemingen maakten onmiddellijk gebruik van de maatregel. Na 1 week stond de teller reeds op 46.000 verleende betalingsuitstellen door de Belgische banken. Eind april hadden er reeds meer dan 115.000 ondernemingen een betalingsuitstel gekregen. Per eind september waren de cijfers finaal, aangezien het niet langer mogelijk was om

betalingsuitstel aan te vragen: de banken verleenden sinds 31 maart 140.362 keer uitstel van betaling voor ondernemingskredieten. Het gaat in totaal over een onderliggend kredietvolume van 24,2 miljard euro of gemiddeld 172.732 euro per krediet. Meer dan 80% van het aantal betalingsuitstellen wordt toegekend aan kmo's en zelfstandigen.

De mogelijkheid om betalingsuitstel te vragen voor lopende kredieten is dus zeer nuttig gebleken. Heel wat bedrijven hebben er beroep op gedaan. Voor bijna 10% van alle ondernemingskredieten werd betalingsuitstel aangevraagd.

Hulp aan ondernemingen: garantieregelingen

De overeenkomst die in maart samen met de Minister van Financiën en de Nationale Bank van België werd uitgewerkt om levensvatbare bedrijven te ondersteunen was tweeledig. Naast de mogelijkheid om betalingsuitstel aan te vragen voor het ondernemingskrediet, werd ook een garantieregeling uitgewerkt voor alle nieuwe kredieten en kredietlijnen met een maximale looptijd van 12 maanden.

Deze garantieregeling (staatsgarantie I) heeft de volgende kenmerken:

- Het gaat om een totaal waarborgbedrag van 40 miljard euro (initieel was dit 50 miljard euro).
- Alle nieuwe bijkomende kredieten en kredietlijnen met een maximale looptijd van 12 maanden (excl. herfinancieringskredieten) die vanaf 1 april 2020 tot en met 30 september 2020 worden verstrekt (uiteindelijk verlengd tot 31 december 2020), vallen onder de garantieregeling.
- Nadat de garantieregeling is afgelopen, zal worden bekeken hoeveel verliezen er op de kredieten binnen de garantieregeling werden geboekt. De lastenverdeling tussen de financiële sector en de overheid is als volgt:
 - De eerste 3% aan verliezen op het totaal aan nieuwe kredieten zal volledig door de financiële sector worden gedragen.
 - Voor de verliezen tussen 3% en 5% zal 50% van de verliezen gedragen worden door de financiële sector en 50% door de overheid.
 - Voor de verliezen hoger dan 5% zal 80% van de verliezen gedragen worden door de overheid en 20% door de financiële sector.

Dit betekent dat de financiële sector het merendeel van alle verliezen draagt. Pas wanneer we te maken krijgen met een zeer uitzonderlijke economische crisis, neemt de overheid een stuk van de kost op zich. Over de afgelopen tien jaar (inclusief tijdens de financiële crisis van 2008-2009) bedroeg het maximale verlies ongeveer 1%. Deze eerste garantieregeling, houdt in dat de overheid tussenkomt in de kosten wanneer de economische crisis minstens drie keer zo zwaar is als de financiële crisis van 2008-2009.

Maar na enige tijd werd reeds snel duidelijk dat deze coronacrisis langer zou aanslepen dan vooreerst gedacht, en werd de noodzaak geopperd voor een bijkomende garantieregeling met een langere looptijd dan 12 maanden (staatsgarantie II).

Naast bovenstaande garantieregeling, heeft de federale overheid dus in juli ook een garantieregeling geactiveerd voor nieuwe kredieten en kredietlijnen met een looptijd van meer dan 12 maanden en maximum 36 maanden.

De garantieregeling heeft volgende kenmerken:

- Het gaat om een totaal waarborgbedrag van 10 miljard euro.
- Het betreft een optioneel systeem waarbij nieuwe bijkomende kredieten en kredietlijnen met een looptijd van meer dan 12 maanden en maximum 36 maanden die tot en met 31 december 2020 worden verstrekt onder de garantieregeling vallen voor zover de bank en de klant hiervoor opteren.
- Doelgroep: alle KMO's
- Alle ondernemingen komen in aanmerking met uitzondering van:
 - Ondernemingen waartegen een collectieve insolventieprocedure loopt;
 - Ondernemingen die reddingssteun (die niet terugbetaald is) of herstructureringssteun hebben ontvangen, en nog steeds onderworpen zijn aan een herstructureringsplan.
- De lastenverdeling tussen de financiële sector en de overheid is als volgt: voor elk individueel krediet is 80% van de risicoverdeling voor de overheid en 20% is voor de financiële sector.

Banken blijven de economie ondersteunen met kredietverlening

De banken spelen tijdens de coronacrisis hun rol om de samenleving en de economie te ondersteunen, zowel wat betreft het verlenen van betalingsuitstel als het verlenen van nieuwe kredieten, met of zonder staatsgarantie.

De nieuwe kredietverlening aan bedrijven blijft op peil, dat blijkt uit de cijfers voor het tweede kwartaal van de kredietbarometer van Febelfin. Er is dan ook geen sprake van een credit crunch of "opdroging" van bancaire krediet.

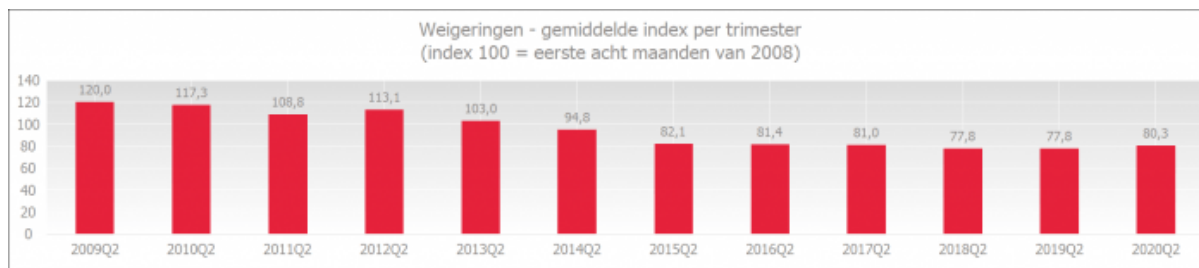
Cijfers van de NBB tonen bovendien ook aan dat bedrijfssectoren die zwaar(der) getroffen zijn door de crisis nog steeds nieuw krediet krijgen. Hun aandeel in het totale aantal nieuwe kredieten de voorbije maanden is onveranderd tegenover de periode voor de crisis. Eenzelfde gegeven zien we bij de kredieten aan kmo's.

De kredietvolumes in het tweede kwartaal van 2020 zijn dan ook hoger dan in 2019. De hoge omloop toont echter aan - net zoals de bereidheid om betalingsuitstel te verlenen - dat de financiële sector de economie blijft ondersteunen, ook in deze moeilijke tijden. De bereidheid van de banken om kredieten te verlenen blijft immers groot.

In juni 2020 steeg het uitstaande bedrag aan opgenomen ondernemingskredieten (inclusief verbinteniskredieten, dat zijn bijvoorbeeld garantiekredieten en documentaire kredieten) tot een niveau van 170,0 miljard euro. Op jaarbasis (vergelijking juni 2019 met juni 2020) klom het uitstaande bedrag met 4,5%. In maart 2020 bedroeg de jaargroei 5,1%.

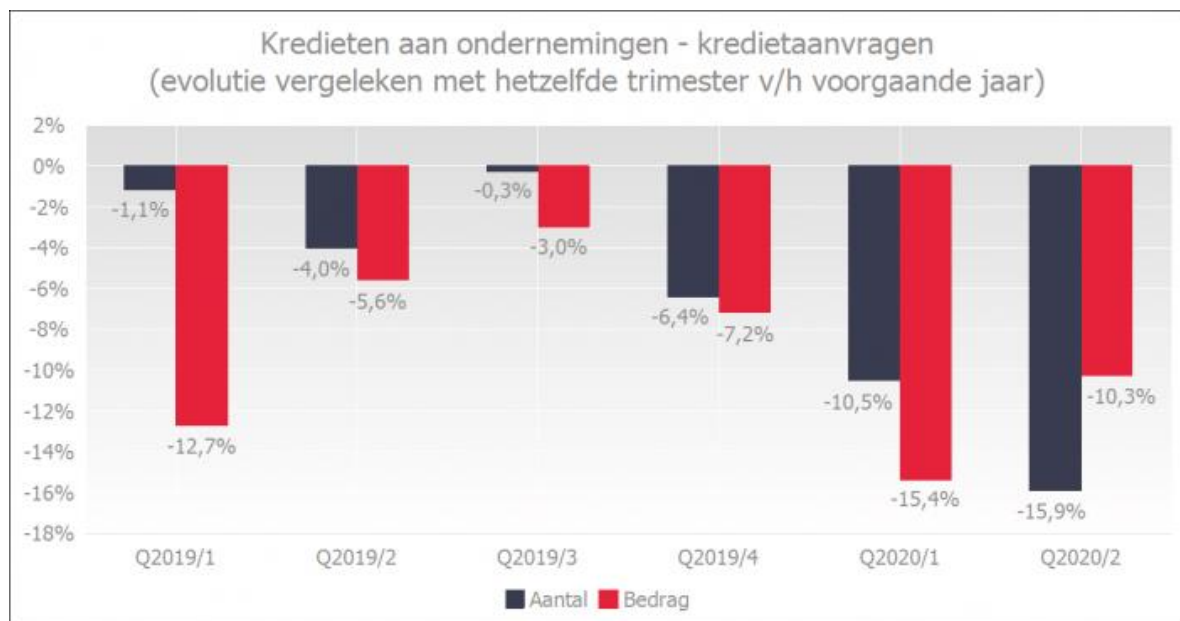
Deze wil om de economie te ondersteunen is iets wat zich eveneens laat aflezen in de weigeringsgraad. De weigeringsgraad ligt, niettegenstaande de moeilijke economische context, nog steeds op een laag niveau.

We zien echter wel dat de coronacrisis het ondernemersvertrouwen wel duidelijk een flinke knauw heeft gegeven. Volgens voorlopige cijfers van de Nationale Bank van België (NBB) daalde de economische activiteit (BBP) zowel in het eerste als het tweede trimester van 2020 met respectievelijk 2,4% en 14,4%. De beperkende COVID-19 maatregelen

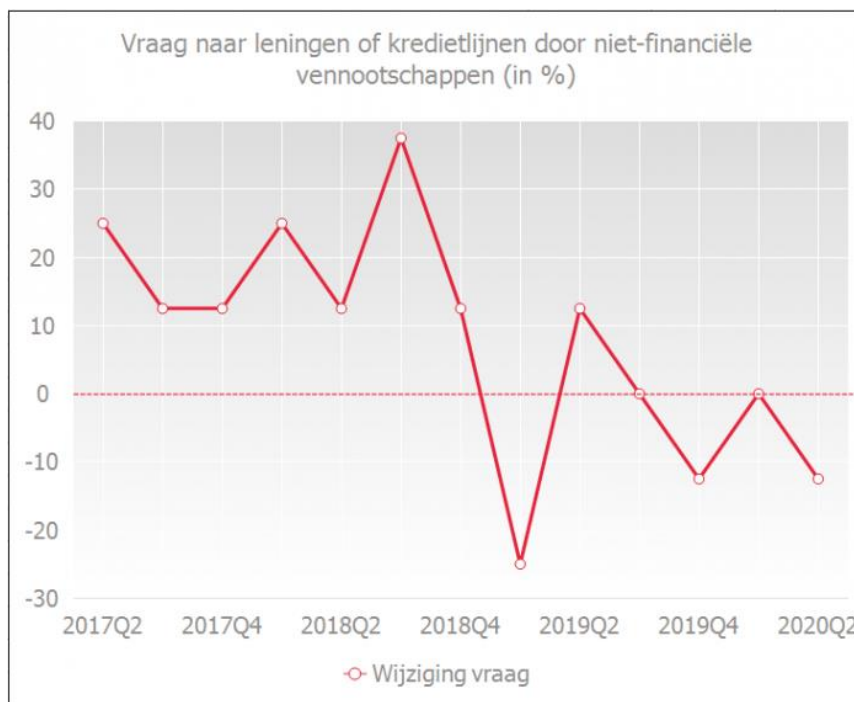
hebben een invloed op de economische bedrijvigheid wat zich vertaalt in een daling van de kredietvraag en van de kredietproductie.

Uit de cijfers blijkt dat in het tweede trimester van 2020 beduidend minder ondernemingskredieten werden aangevraagd dan in dezelfde periode van 2019. Ondernemers vroegen immers 15,9% minder kredieten aan dan in dezelfde periode vorig jaar. In bedrag was de daling minder groot, namelijk 10,3%.

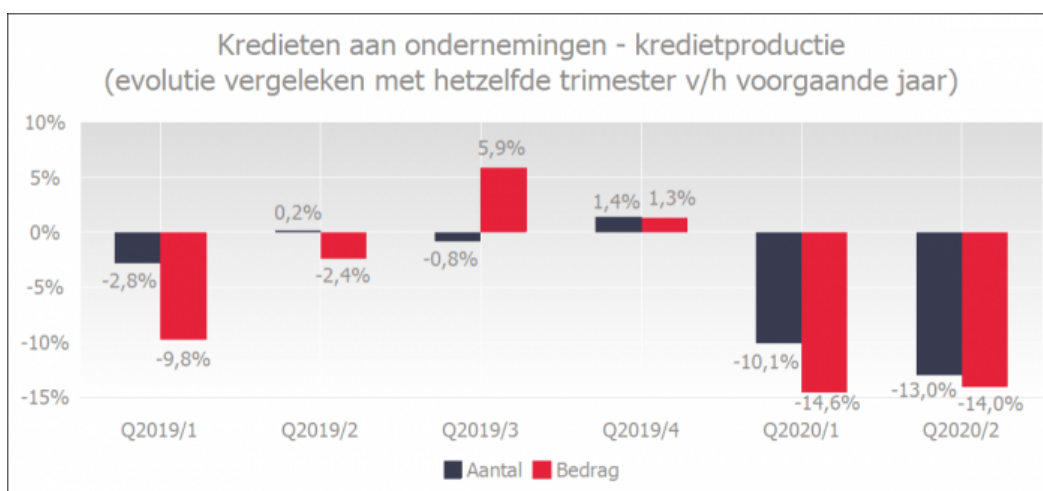

Ook in de BLS (Bank Lending Survey) enquête van de NBB gaven de banken aan dat er minder kredietvraag was in het tweede trimester van 2020. Er was vooral minder vraag naar kredieten voor de financiering van vaste investeringen, fusies en overnames en de herstructurering van schulden.

Een positief percentage in de grafiek hieronder komt overeen met een toename van de kredietvraag. Een negatief percentage komt overeen met een afname van de kredietvraag. Een nulpercentage toont een stabilisering aan.

Gezien vraag en aanbod samen gaan, was die daling ook zichtbaar in de productie van nieuwe kredieten. Het aantal verstrekte kredieten daalde in het tweede trimester van 2020 dan ook met 13,0% tegenover hetzelfde trimester vorig jaar. De verstrekte bedragen lagen 14,0% lager dan in hetzelfde trimester van vorig jaar.

Hierboven lazen we echter dat ondanks de daling in kredietvraag en productie het uitstaand bedrag aan ondernemingskredieten hoog blijft. Er zijn meerdere elementen die

kunnen verklaren waarom de uitstaande kredietomloop toch nog kan toenemen wanneer de kredietproductie daalt.

- In vergelijking met de voorgaande trimesters en jaren blijkt de aanwendingsgraad van toegestane kredieten aan niet-financiële vennootschappen op het op één na hoogste niveau te liggen. Met andere woorden, de ondernemingen hebben de voorbije maanden meer gebruik gemaakt van de reeds bestaande kredietlijnen waardoor ze minder nood hebben aan nieuw(e) krediet(productie).
- Het is statistisch logisch dat het basiseffect waargenomen in de kredietproductie, slechts getemperd doorwerkt in de hele kredietomloop (de eerder toegestane kredieten hebben een buffereffect op de totale omloop).
- Het aandeel van kredieten op lange termijn aan niet-financiële ondernemingen in het totaal wordt steeds groter. Door het grotere belang van kredieten op lange termijn, is er minder 'rotatie' in het kredietvolume en kan er ook toename zijn van de totale kredietomloop bij een meer gematigde of zelfs dalende kredietproductie.

Uit onze cijfers blijkt dus dat de kredietproductie vertraagt. Het valt af te wachten welke impact dit de komende maanden zal hebben op de kredietomloop, maar het is niet uitgesloten dat die naar de nabije toekomst toe ook een dalende trend zal kennen. Dit is niet geheel onlogisch gelet op de economische toestand waarin we ons vandaag bevinden. De Nationale Bank van België raamt de jaarlijkse BBP-evolutie in 2020 op -9,0% en verwacht pas in 2021 en 2022 een licht herstel (+6,4% en +2,3%).

Streven naar een correct evenwicht om samen de economie te ondersteunen

Banken gaan steeds geval per geval na of het verlenen van (bijkomend) krediet verantwoord is. Die inschatting blijkt te werken. In mei werd geen significante stijging genoteerd van achterstallen op de gegeven kredieten. De banken zullen in de komende periode verder op deze doordachte manier krediet blijven verlenen, om te zorgen voor een gezond en duurzaam herstel van de economie.

Voor banken is het essentieel om het correcte evenwicht te bewaken tussen enerzijds de wens om zoveel mogelijk tegemoet te kunnen komen aan mensen en bedrijven die het momenteel financieel moeilijk hebben, en anderzijds een voldoende veilige en robuuste haven te blijven om de hen toevertrouwde spaarcenten veilig te beheren. Want ook daar rekenen klanten terecht op, in goede en in kwade tijden.

De voorbije jaren hebben de banken hard gewerkt om een gezonde basis te krijgen en de nodige buffers op te bouwen om crisissen te helpen weerstaan. Ook vandaag blijven banken de toekomst voor ogen houden, waarbij ze er zorgvuldig op toezien dat ze ook in

de komende jaren de nodige kredieten kunnen blijven aanbieden, conform hun maatschappelijke rol.

Het einde van de coronacrisis is nog niet in zicht, maar de banken staan paraat om met vereende krachten de economie te blijven ondersteunen. Samenwerking is daarbij essentieel en iedereen moet solidair zijn steentje bijdragen. Alleen door gezamenlijke inspanningen van alle maatschappelijke actoren kunnen we deze ongeziene crisis te boven komen.